

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația :
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORÎ:
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL :
10 Lei pe an

PĂDUREANU

Intram în clasa a șaptea să-mi fac lecția de istorie. În sala vastă, luminoasă, cu ferestre 'nalte, în fața cărora vîntul de Martie legăna spuma albă a zarzărilor înfloriți, viermuiaș gălăgioși, cei șaptezeci de gligani în uniformă albastră.

Răutăți școlărești, porecle caraghioase se 'ncruciașău peste bănci, stîrnind hohote de ris. Din fund, strigăte ascuțite țîșniaș ca rachetele : Aspazia, Tais... Coana Irina Pădureanu !
BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Două brațe slabe se ridicară, cu pumnii strînși, într'un gest de furie și de amenințare, și'n harmalaia clasei se auzi un glas desnădăjduit răcnind : « Mizerabili ! ».

O clipă stătuî în prag, cu ușa dată de părete. Larma se potoli. Aprinși la față, școlarii se așezară 'n bănci, cumintiți deodată. Mă urc pe catedră, și cite-va minute îmi port privirea liniștit peste capetele acelea tinere, învăpăiate, tulburate de primăvara anului și de primăvara vieții, de epoca de fierbere a singelui, — friguri primejdioase ale vîrstei, din cari puțin, foarte puțin scapă teferi în largul vieții. În capul primei bănci, sub fereastra prin care năvălia un torent de lumină, sta, firav și palid, Radu Pădureanu. Niciodată n'am văzut o expresie de suferință mai atingătoare ca pe figura aceea de adolescent, cu buzele suptiri și albe, cu ochii întunecați de nu știu ce sfieală maladivă, cu tîmplele galbene și lucii, pe cari se vedeaș bătînd vinele mari, albastre.

Înțelesei că 'n cele cite-va minute de tăcere ei au simțit îndeajuns musttrarea pe care trebuia să li-o fac, și 'ncepuî lecția

ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic. Eram la Ludovic al XV-lea și, firește, veni vorba de Doamna de Pompadour. Și eată că, într'un răstimp, pe cînd toți luaū note, un diavol de la spatele lui Radu, șoptește cam tărișor : «Or'la ce an fu asta, nene Pompadurene?» Atît a fost de-ajuns pentru ca răutatea și pofta de sfășiere, un moment ațipite, să se re-deștepte. Toți își plecaū fața pe caet, avînd aerul că scriū, și noua poreclă zbură din gură 'n gură, se întindea în mici șuerături de șarpe, cu repeziciunea unei flăcări pe-un fir de cîlți. Mă sculasem, hotărît de astădată să pedepsesc încîinarea aceasta de sălbateci, cînd văd pe Pădureanu că se răpede ca un nebun, izbind orbește cu mîinile și cu picioarele în cei de pe lîngă el, strigînd cu un glas înecat de suferință, de scîrbă mai mult de cît de mînie : «A, mișei... turmă de mișei!» — Lucrurile erau așa dar mai grave de cît mi le închipuiam. Nu mai era vorba de prestigiul meu de profesor. Era o durere mare, un suflet rănit de moarte, și de asta trebuia să mă ocup mai întăi. Potoliu furtuna cu o dojană părintească, și la plecare — era ora patru — rugai pe Pădureanu să vie cu mine. In totdeauna am ținut să mă fac iubit de școlarii mei. Nicî nu cunosc un mijloc mai fericit de a instrui, de a semăna semînța cea bună într'un suflet fraged, de cît începînd prin a-l face să te iubească.

Pe drum nu i-am spus o vorbă. Îi simțiam din cînd în cînd privirea neliniștită lunecînd pe figura mea. Eū însu-mî eram oareș-cum tulburat în apropierea acestui suflet misterios, chinuit de cine știe ce suferinți, la o vîrstă cînd toate ar fi trebuit să-i apară pline de farmec și de lumină. Mă gîndiam că și eū am avut o copilărie amărită, și — nu compătımire, nu milă, ci o nespusă dragoste, de frate, de părinte, simțiam pentru el în clipele acelea.

— Șezi, Radule, și să vorbim ca doi prieteni buni.

Îi întinsei un scaun, și mă așezai la birou în fața lui. Era ostent, și foarte jenat.

Pricepuî că trebuie să încep eū.

— Ceea ce mă miră, dragă Pădurene, e că încă nu te-ai mai deprins cu glumele camarazilor...

— A; domnule, nu sînt glume astea... D-voastră nu știți cît sînt de nenorocit, nu știți ce rană dureroasă ating în mine vorbele lor. Eū sînt... copilul unei femei pierdute, și numele pe care-l port e o rușine.

— Nu uita că ți-e mamă. Pierdută pentru toată lumea — pentru tine e sfîntă.

— Cît aș da să cred, să simt așa cum spuneți D-voastră! De cîte ori nu m'am tîrît la picioarele ei și n'am rugat-o cu lacrimile 'n ochi, să-i fie milă de mine, c'atita copil are, și-s mare acum, și 'nțeleg, și mî-e rușine de faptele ei, și mă dor toate vorbele urite ce se spun tare și pretutindenî pe socoteala ei. Cu hohote de ris a răspuns lacrimilor mele, un rîs desfrînat, pe care-l am încă în urechi.

— Înțeleg, e foarte trist ce-mî spui, ș'acum îmi dau seamă cît de cruzi aū fost colegii tăi, dar trebue să fii om întreg și să te ridici mai pre sus de toate neajunsurile astea. Ești un băiat cinstit, muncitor, gîndește-te că porți numele unuia din cei mai aleși dascăli ai neamului românesc, și ești dator să ștergi ori-ce pată de pe numele acesta sfînt, și să-i redai strălucirea ce i se cuvine...

— Nu mă simt în stare. Sînt prea slab. Sufăr prea mult. Sînt așa de ostenit... Am momente cînd cred că 'nebunesc. A, dac' aș fi avut și eū o mamă! Ce mare lucru e o mamă în viața unui om!

Tăcurăm amîndoi. Îmi lunecau vertiginos tot felul de gînduri și de argumente, chemate de marea mea dorință de a dovedi acestui copil nenorocit existența binelui suprem, independent de perversitatea și greșelile omenești, existența unui ideal de-apururi luminos, spre care țintesc toate eforturile vieții noastre. În mintea mea se încrucișau, ca niște raze, concepțiile pline de soare și de divină mîngiere, pe cari se razimă toată străvechia credință a omenirii în lumina și dreptatea eternă, de la Svastica al Arienilor până la blindul

întemeetor al Creștinismului. În vălmășagul de gânduri îmi răsăriau ca niște stele numele glorioase ale acelor, cari, adăpîndu-se la fecundele izvoare de credință și de entuziazm, ne-au învățat să cunoaștem și să iubim Frumosul, — numele atitor inspirați și vizionari, de la Omer până la Goethe. Atitea mari adevăruri ș'atitea divine frumuseți, cari ar putea umplea de mîngiere și de bucurie miliarde de vieți! Ș'atunci, un cuvînt îmi răsună singur, ca și cum mi l-ar fi strigat cineva din adîncimea vremilor: *Mâjâ*, — Maternitatea Arienilor, care prezida la «nașterea focului», și care trebuia să fie bună și curată, pentru-ca focul să fie sfînt și binefăcător. *Mâjâ* ne face să fim ceea-ce sîntem. Și ori cît de lungă ni-ar fi vieața, o mie de ani dac'am trăi, n'am putea, prin nici un mijloc, să dobîndim de-afară, însușiri pe cari nu ni le-a transmis aceea care ne-a dat vieața.

Și iată pentru ce, cînd gîndurile se astîmpărară din zborul lor fantastic și liniște mi se făcu în minte, pricepuî că toate strălucirile pămîntului și ale cerului erau deșerte și fără înțeles pentru acest biet suflet, căruia îi lipsia din capul locului sprijinul, temelia solidă a vieții, și prin urmare puțința de a se bucura de bunurile ei; și'n clipa aceea nu găsiî în mine, nu îndrăzniî să spuiî acelui copil nefericit al unei mame fără îndurare și fără rușine, de cît aceste cuvinte:

— Radule dragă, fiî *om*.

El îmi răspunse cum meritam:

— Am șaptesprezece ani.

Ș'a fost mai dureros răspunsul acesta de cît tot ce-mi spusese până acum.

«Am șaptesprezece ani»... asta însemna: sint prea tînăr pentru a putea răbda durerile «ca un om», prea tînăr pentru a fi în stare să înfrunt răutățile și batjocura și rușinea cu care m'acopăr ai mei, prea tînăr pentru a mă putea lipsi de sprijinul și de iubirea unei mame bune și duioase.

Incercai să-î vorbesc, să-î împrăștiu gîndurile acestea negre și nimicitoare. Palid, tremurînd, îngănă o mulțumire ș'o ru-

găminte, să-l iert că nu mai poate sta, și mă părăsi cu graba unui om care simte că-î vine rău. Am rămas preocupat de soarta lui. Și toată noaptea am avut fel de fel de vedenii și de visuri urite. A doua zi dimineață m'am dus la el, atras ca de-o presimțire.

L'am găsit lungit pe pat cu fața 'n sus, brațul drept îi era îndoit pe piept, degetul cel mare pirlit de praf strîngea încă piedeca revolverului; din gura-î întredeschisă plecă o diră de sînge care se prelungea în jos pe cearșaful alb. O servitoare-l plîngea. Pe masă era o scrisoare pentru mine. Desfăcui plicul cu nerăbdarea de a afla cele din urmă vorbe ale acestui suflet, trecut de-acum în domnia tăcerii eterne.

«Ai să mă ierți, bunul și scumpul meu profesor, de supărarea pe care ți-o fac, eă, care de-acum n'am să mai supăr pe nimeni. Nu mai puteam să suport vieța în condițiile în care mi-a fost dată. Spune te rog camarazilor mei cari m'aă torturat atita, cu răutățile și cruzimile lor, spune-le că-î iert, îi iert pe toți. Mă simt bun în clipa aceasta, așa de bun că iert până și pe mama mea, pe nenorocita mea mamă, care n'a avut nici o îndurare pentru mine. Nu știu cum are să fie unde mă duc, în orî ce caz — măi bine de cit aici. Adio, ultimul meu gînd e la D-ta, la sufletul D-tale așa de nobil. De sigur ai avut o mamă bună, de aceea prețuești vieța, și meriți să trăești și să fii fericit. Adio.

RADU.

În aceeași zi am citit scrisoarea în clasă. Toți ascultaă cu lacrimile 'n ochi. Ceî cari-l amăriseră măi mult plîngeaă cu hohot.

S.

FRAGMENTE ÎNEDITE

de M. EMINESCU

Luna codrii îi pătrunde

Luna codrii îi pătrunde

Varsă apelor văpae,

Te-am văzut intrînd în unde

Dulce dragoste bălae.

O arată-mi-te 'n taină
 Și colanul să-l descingî,
 Ca să cadă a ta haină
 Fără chîr ca s'o atingî.

Cum încet, femeie dragă,
 De pe umere-o să cadă
 O să văd odată 'ntreagă
 Arătarea de zăpadă.

A eșit de sub o daltă
 Marmură strălucitoare
 Așa plină și înaltă
 De la creștet la picioare.

Atunci luna se roșește
 De amor și de mirare,
 Numai lacul te privește
 Rămînînd în nemîșcare.

Fața apei sperioasă Cluj
 Cu piciorul ai atins,
 Să încerci c'un vîrf de deget
 Pînă să intri dinadins.

Iară părul se desface
 Și în valuri cade-a lene...
 Lacul scîntee și tace:
 Venus Anadyomene!

Moldova

Din lungi cărări de codru, din munți cu virfu 'n nourî
 Eșit-aū Dragoș-Vodă, imblinzitor de bourî,
 Mulțimea curgătoare s'a fost întors pe vale
 Și buciumele sună și oile-s pe cale.
 Nainte merg moșnegii cu pletele bogate
 Țîind toiege albe în minile uscate,
 Ast-fel eșiaū tot rîndurî venind de sub verzî ramurî
 Copii, ciobani de turme, moșnegî, păstorî de neamurî
 Și aū întins moșia spre răsărit și-amiaz
 Pin'unde marea sfarmă de țarm al ei talaz.

Au cucerit cu plugul, cu vârful dragei săbii
 Pin' la Cetatea Albă, limanul de corăbii.
 Sute de ani stătuț-au stăpini pînă la Nistru,
 Luptînd cu răsăritul, cu cuibul cel sinistru
 De unde vin în roiuri în veci renăscătoare
 Lumii spurcate și rele, barbarele popoare,
 Prin neagră vijelie ce vijie și bate
 Sfărmîndu-se la graniți de ziduri de cetate.
 Stă neclintit Moldova, țăsînd la pînza vremii
 Viteji, îi erau fiii și purtătorii stemii
 Ceî dătători de lege ș'așezători de datini,
 Lumine din lumine, Mușatinii din Mușatinii.

PE ARIPILE VÎNTULUI ¹⁾

Intr'un vârtej, cu praful, se ridică bucățele albe de hîrtie, se învîrtesc, se risipesc în toate părțile; cite-va cad, tremură un moment pe piatră, apoi luate de alt vârtej, iar se înalță, într'un cerc tot mai larg, tot mai depărtat și se pierd pe rînd, cite una.

Un om trece, grăbit; aripile mantalei filfiind în vînt le ține dinainte cu o mîină, iar cu cealaltă își apasă mai bine pălăria pe cap...

Ce vor fi purtat pe ele bucățelele de hîrtie pîn' a nu fi fost sfișiate ast-fel și aruncate pradă vîntului?... Cine mai știe? Omul trece înainte, poate pe lîngă fărîmăturile în nimic reduse ale unei iluzii un moment hrănite, poate pe lîngă cenușa risipită a unor simțiri ce au cuprins odată o inimă în flacăra lor, poate pe lîngă rîsurii ce au răsunit, pe lîngă lacrimi ce au picurat... Trece înainte, ferindu-se și adăpostindu-se pe el însuși de același vînt ce poartă, pe aripile lui și ale uitării, sfărîmate alcătuirii de fantazie, stinse licăriri de patimi, amuțite frămîntări de cugetare.

Și cum condeiful alunecă pe file ce se perindează, închi-

¹ Din volumul sub presă «Alb și negru».

puirea se duce la atitea fășii în cari s'au rezolvat pe rînd vibrările inimei și gîndului mereu neastîmpărate, și vede par'că filfiind aripile vîntului pe cari s'au risipit atitea. Si din cele rămase, cite mai tremură, abea ținîndu-se și gata să-și ia sborul?...

Copil, imaginea lunei ce ți se arăta ochilor uimiți, era numai culoare, era numai încîntare. Intindeai mînuța lacomă după tot ce-ți isbea privirea dornică de a cunoaște și dornică era de toate. Lumea începea de la tine și din mijlocul unde stai se întindea numai atîta cît te mulțamea, cît era roabă instinctelor și dorurilor tale.

Dar cîrînd ai sfășiat și ai aruncat vîntului închipuirea aceasta. Mijlocul lunei tale s'a mutat din loc, simțirea nu-ți mai ajungea, a trebuit să pui acolo credința.

O, fericit care e lăsat și poate să se oprească aci! Dar nu. Ți-au sfășiat și închipuirea aceasta și tu singur ai aruncat cu mîinile tale peticele ei, căci ți-au spus și ai crezut: nu închipuirea poate și trebuie să fie temelă și punctul de razem al vieții tale, ci *cunoștința*.

Și atunci, cu mîinile goale, luptător ce n'are de cît încrederea în puterile lui neîncercate, dar arde de dorul armelor socotite atot-puternice și ast-fel lăudate, te-ai avîntat spre desvăluirea cunoștinței necunoscutului.

Mari și învățați dascăli ți-au deschis cărțile lor; te-ai aruncat cu sete asupra filelor tipărite și ai cules din ele... îndoiala.

De aci ți-ai făcut și refăcut povestea cunoștinței, dar la capătul fie-cărei povești ai găsit acelaș lucru: îndoiala.

Și pe rînd ai sfășiat și ai aruncat vîntului cunoștința răsturnată prin altă cunoștință, și după toate fășiile duse de aripile lui, în fața ta ai găsit iarăși și iarăși: îndoiala.

Ai vrut să o acoperi, să o dai la o parte. Ai încercat să te întorci la contemplare, la frumusețile din lumea asta ce dau sufletului numai încîntare; — dar visul rău al cunoștinței te-a robit și te ține chinuit în ghiarele lui.

Ai sfășiat și sfășii mereu încîntarea, și cu fie-care sfășiere

îți sfășii o parte din suflet. Sboară pe aripile vîntului tot ce ar fi putut, tot ce ar mai fi poate în stare să-ți alcătuiască viața bucurindu-se de ea însăși... Dar floarea nu-ți ajunge, vrei să-i scormonești, să-i descoperi rădăcina.

Și petalele florei se scutură una după alta, se spulberă... Tu însuți nu le mai știi de urmă, se duc, se duc mereu.

Și treci grăbit pe lingă ele, ca și cînd n'ar fi bucățelele vieții tale dărăburite. Te strîngi și te învăluși și mergi... — Capătul acestui drum, singur, a rămas neînvăluit în îndoială.

ION GORUN.

IN LUNCĂ

O iarnă 'ntreagă, blindă primăvară,
Cu focul vieții'mi triste te-am dorit.
Și-acum, frumoaso, iată c'ăi venit
Și toate 'n lumea noastră re'nviară.

Sînt rea ades și jalnic mă-e cuvîntul,
Dar simt în piept un fericit suspin,
Cînd tu, sburînd prin aerul senin,
Cu parfumate flori presări pămîntul.

Culori, lumină și ciripiri de-amor!
Și pomi-'s albi de par'că e ninsoare!...
Ah! dați-'mi vecinic aer, flori și soare,
Să uit că omul este muritor!

Ce simt acum nu'și poate-avea măsură!
Tresalt de fericirea tuturor,
Ași vrea să pier și ca un vînt ușor
Să mă confund cu totul în natură.

Voți ce, plîngînd ades cum am plîns eu,
V'ați amărit clipita tinereții, —
Neștiutori de farmecul vieții,
Ce-ați blestemat în van pe Dumnezeu, —

Voî muncitorî trudiți, și voî sârmanii
 Al căror gînd urzește doar... morminte,
 Voî gingași visători de lucruri sfinte,
 Ce nu voiți să treacă sarbezî ani,—

Eșiți acum la soarele din luncă,
 Priviți veșmintul fermecat al firii,
 Sorbiți din sinul ce-l ating Zefirii
 Puteri de viață nouă, dor de muncă.

Veniți, voî biete suflete barbare,
 Ce-ați semănat în templul vieții ura,
 Veți înțelege, admirînd natura,
 Cit sunteți voî de mici și Ea de mare.

Veniți, acum cînd cerul e deschis,
 Să vă 'mbătați de raiul pămîntesc!
 Veniți, căci florile se veștejesc,
 Și... primăvara trece ca un vis.

ZEFIRINA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOTE

La nouă ani primele zile de sănătate. O, nespusa fericire de a fi sănătos, de a te putea bucura de aer, de soare, de florî, de toate încîntătoarele frumuseți ale naturei! Ca un ciine scăpat din lanțuri alerg, mă tăvălesc prin iarbă, hoinăresc, cît îi ziua de mare, pe dealuri, pe dragile mele dealuri, ce-atita timp aũ fost ispititoarele vedenii, fantasticele tablouri ale ochilor mei aprinși de friguri.

Ciudad! Eram așa de sigur c'am s'ajung la cer, cînd m'oiũ urca în zarea Păltinișului. Vezi, cum mă 'nșelam! E dincolo, pe cealaltă culme de deal, sprijinită marginea frumoasei bolți albastre. Staũ puțin la chibzuri, mă uit înapoi spre casă, apoi la soare, și-mi zic hotărît: tot făcuĩ eũ drumu pãn'aici, hai ș'oi vedea odată de-aproape cum se împreună cerul cu pãmîntul. Ș'o iaũ reperiior pe curaturî, mă las singurel în valea

pustie, largă, luminoasă, cu totul nouă pentru mine, trec un pîrăuaş, şi iar încep să urc; sus, înainte, văd o pădure, şi nu pricep de unde-a răsărit. În urma mea soarele se lasă tot mai în jos, valea se răcoreşte, o linişte ca de vis mă 'mpresoară, nu zăresc o pasere zburînd. Acum bag eu de seamă ce neclintire-i în aer, şi ce tăcere, şi cît de singur mă aflu în toată întinderea asta de locuri neumblate... or fi vrăjite, o fi tărîmul zmeilor, sau al zînelor... poate-i un mare păcat ce fac eu, poate nu-i iertat să calce picior de om pe-aici. Încep să păşesc mai încet, din cînd în cînd mă opresc, ascult, aud cum îmi bate singele în urechi, mă uit cu inima 'ngrijată la pădure, cuget la mama ei cît îi de rea... pentru copii mai ales. Dar cum să intru eu în întunericul acesta de codru! Ia... Un zgomot de vreascuri rupte, un foşnet în frunzişul din apropiere, ş' înlemnesc pe loc... În faţa mea stă un moşneag c'o traistă 'n spate. Se uită şi el mirat la mine ca la o arătare. Mă 'ntrebă apoi blind:

— Da ce cauţi pe-aicea singur?

Daŭ să răspund, şi nu pot scoate-o vorbă, şi nici să ţip nu pot, şi nici să fac un pas. Ş'odată mă podideşte plîsul, şi plîng cu lacrimi mari, tremurînd ca varga. S'apropie bătrînul şi mă mîngîie cu vorbe bune, pe cari eu de-abia le-aud, aşa ca printr'o vijelie.

— Nu'ţi fie frică, dragu moşului. Ce, nu mă cunoşti pe mine? Eŭ sînt Gavrilă Păduraru. Hai, că la D-voastră veniam, cu traista asta de bureţi... Acuşi sîntem acasă...

În faţa noastră soarele apune, valea se umple de umbră. Pe drum mă descoase bătrînul, şi-i spun cum am vrut să văd dealul unde s'ajunge cerul cu pămîntul şi locul de unde răsare soarele.

— Apoi, îi tare departe, zise moşul zîmbind şi clătînd din cap, şi puteai să umbli mult, anî întregi puteai să te duci aşa, şi nu mai ajungeai acolo, că de ce mergi, de ce se depărtează. Te-amăgeşte, ai crede că-i coala, — da-i numai aşa o părere...

Cum mă 'ntristaū vorbele bătrînuului!

Am intrat în sat pe la aprinsul lumînărilor. Toți acasă erau îngrijați. Mama pusese să mă caute prin fîntîni. Alerga tulburată de colo-colo, întrebînd, frîngîndu-și mîinile și rostind vorbe fără șir. Cînd m'a văzut a început să plîngă de bucurie. Și ce frumos m'a dojenit, și cum mă săruta și mă strîngea de duios la pieptul ei, parcă-i era teamă să nu vie cineva să mă ia. Cădeam de oboseală. Am adormit în brațele ei. Și toată noaptea am visat numai prăpăstii și coclauri. Rătăciam parcă singur prin locuri necunoscute, și mi-era frică să nu mă 'ntilnesc cu «mama pădurii».

A. VLAHUȚĂ.

RENUNȚARE

(FRAGMENT)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nu mă iubi... Ca robul să fiu pe lingă tine,
De-î trece, 'mî plec pleoapa pe-a ochilor lumine,
Desmoștenit de toate, la lume abdicînd,
Să nu-mî rămînă 'n minte de cit un singur gînd,

C'am aruncat o viață, cu dînsa lumea 'ntreagă,
Păstrîndu-mî pentru mine durerea că-mî ești dragă,
Inamorați de tine rămînă ochi-mî triști,
Și vecinic urmărească cum, marmură, te miști,
In veci dup'a ta umbră eū brațele să 'ntînd
De-al genei tale tremur gîndirea să mi-o prînd,
Să-mî razim a mea frunte de zidurile goale
Atinse de-umbra dulce a frumuseții tale.

Ast-fel a mea viață va trece uniform
Și n'o să pot de somnul pămîntului s'adorm,
Vorbînd cu mine însu-mî, voiū zice: fosta-am unic
Ce fără să știū unde pe-a lumii valuri lunec?
Mulțimea nu se naște de cit spre a muri:
Ce e dac'al ei număr cu unul voiū spori?
Ferice de aceia ce n'aū mai fost să fie,
Din leagănul cărora nu s'aū durat sicrie,

Nici în nisip vr'o urmă lăsar'a lor picioare.
 Neatinși de răul lumei, trecute, viitoare,
 De-a pururea pe-atîția, ciți fură cu putință,
 Numele lor e *nimeni*, *nimic* a lor ființă.

Să fiu așa cu dinșii, ca unda ce scîntee,
 Ca lacrima ce varsă zadarnic o femeie,
 Pe mări și pe corăbii stăpîn să fie vîntul
 Pe numele-mi uitarea, pe inima-mi pămîntul,
 Un gînd ce nimănuia nu i-a trecut prin minte,
 Ce n'a fost, n'o să fie de acuma înainte.

M. EMINESCU.

PĂMÂNT ȘI APĂ

Era într'o vineri, zi de tîrg; larma și îmbulzeala orașului o amețiseră chiar de la început.

Începuse toamna, zilele urite. O ceață deasă învăluia într'o umezeală nesănătoasă casele cu caturi, mohorîte, și stradele întortochiate, negre de noroi și pavate cu niște bolovani enormi, în cari Anița se împiedeca mereu.

Stoe mergea alături de ea, îngindurat, călcînd tot în virvul pietrelor.

— Unde să o găsim, Doamne, în atîta lume? oftă ea în cele din urmă, desnădăjduită.

— Pe cine mamă?

— Ulița Pescărească. Zice că-î nainte, drept lingă Murăș. Dar eū aci nu mai văd Murășul?...

Și se opriră aiuriți în mijlocul unei piețe imense, pline cu căruțe de grîne, cu vite, lemnării și tot felul de legume și pometuri.

— Aci te pierzi mai rău ca într'un pustiū, oftă Anița.

Într'un tîrziū, ca din pămînt, iată însfirșit Ilie! Rizînd de zăpăceala lor, îi duse în ulița Pescărească, unde găsise gazdă.

Lelea Sida, gazda, nu seamănă nici ea cu lelița Maria, cum nu semăna nimic aici cu cele din Ghioroc.

Gălăgioasă și grasă, cu ochii mici, privirea ascuțită, puse

măinile pe șoldurile-i late, strinse într'un șorț albastru, ce mirosea a pește și porni nainte ca să arate paturile. În odaia din față erau șase, iar în cea din curte patru paturi. Anița stătu să aleagă unul pentru Stoe, și pipăia salteaua cât e de moale, cu amîndouă minile, în vreme ce Ilie, singur, lăsat de capul lui, își și alesese patul și acum își rînduia desagi și lădița cu cărțile sub pat. Stoe ceru patul de lîngă al lui și Anița cu inima strînsă de grije se întoarse la han ca să-i aducă și ea ale lui.

...Totul i se părea acum iar greu, neînchipuit de greu... Cum o să răsbată băiatul prin atitea căi întunecate?

La gimnasiu, directorul, un popă catolic, înalt, încruntat în haina-i lungă neagră, îi privi peste umăr. Cine erau acești îndrăzneți cari veneau de acolo din satele lor, în *țundrele* lor, și cutează acum și ei să bată la poarta templului științei?...

Se urcă pe catedră, ca un suveran la tronul lui, și examină hărțile pe cari Anița le întinsese cu minile tremurătoare. Certificatele erau eminente, iscalite de un învățator ungar și numele băeților ungarite... Nu puteau fi respinși.

Cu prețul cîtor-va năfrămî de mătasă, din vremuri bune, și al cîtor-va valuri de pânză subțire de in, cu meșteșug țesute, Anița cumpără lui Stoe haine negre.

Ilie însă rămase în țundra lui.

Nici o fibră nu se mișcă în fața lui, ca de bronz, cînd apăru în clasă. între chiotele colegilor unguri cari începură să strige la dînsul: «olăh, țundraș olăh»!

Stoe. mă simțitor, albise ca varul.

Dar profesorul intră și ascultară cu evlavie cea dintîi lecție din latinește...

...În desagi aveau fasole, brînză. slănină, și Lelea Sida le gătea de mîncare pentru doi zloți pe lună.

Seara, după ce-și făceau temele, amîndoi la aceiaș lumînică de seû, eșeau la plimbare.

Felinarele rare arătau orașul obscur, misterios: și totuși măreț părea în mintea lor. Stoe se gîndea la Veneția, despre

care citise cite-va file căzute dintr'un roman. Casele mohorite, închise și tăcute dimprejur, piața enormă și biserica Minorităților, alături cu clădirea sinistră unde-și trăiau, închiși, călugării viața lor tănuită, enigmatică, și sunetul pătrunzător al ceasornicului din turn ce bătea regulat, sonor, ora și sferul, în tăcerea ca de mormint a pieței deșerte, — erau pentru dînsul icoane și glasuri ca dintr'o altă lume.

Din cînd în cînd cite un trecător trecea pe dinaintea celor doi prieteni, întorcînd capul cu mirare la dinșii. Apoi grupuri de tineri veseli și fetițe ce se duceau la școala de dans și al căror ris vioiu deștepta în sufletul lui Stoe un eco melancolic, până se perdea în tăcerea rece, grea și monotona a nopții...

La intervale rare, se auzea strigătul prelung, trăgănat, cavernos, al paznicului de noapte și lovitura puternică a toiașului de caldarim :

— Păziți de foc și de apă!

— Opt a bătut ceasul!

O figură subțire, mlădioasă, învelită toată în șal, se strecură pe lângă Stoe și-i atinse puțin umărul.

Copilul se strinse mai tare de brațul tovarășului său.

— Haidem acasă.

Acolo, nu se mai auzea de cit murmurul lin al Mureșului în jurul plutelor goale, legate de țărnișe...

Cite o stea, stelele mari, răzbeau printre nori și lumineau întinderea abia încrețită a apei, căsuțele mărginașe, podul și siluetele turnurilor cetății de peste mal. O fortăreață puternică era acolo, cu parapetele nalte, șanțuri adînci, porți nebiruite. Ce păzesc ele? Pentru cine sunt făcute?

Stoe își aduse aminte de cite auzise despre cătanele prinse cu funia de prin păduri, ținute în lanțuri, bătute cu vergi peste trupurile goale, până la sînge...

Ilie îi povestea de războaie cu turcii, de popoare păgîne, de romani, de daci, longobarzi, avari, huni și unguri, lucruri pe cari nu le învățase la școală, dar le știa și el de la alții.

...Stoe asculta fără să clipească.

— Pentru ei sunt făcute dar șanțurile?

— D'apoi!

— Și când o să mai vină?

— Cine?

— Barbarii.

Ilie rise cu superioritate.

— De unde să mai vină, dacă sunt aci. Nu înțelegi? Din toți barbarii aceia, s'aũ făcut unguri.

Stoe rămase cuprins de groază.

— Și sfinții părinți?

— Nu; ei sunt creștini, aũ făcut biserici ca la Roma, și vorbesc latinește.

Rămaseră muți. Ochiș se închideau de întinderea pustie a malurilor deșarte și mintea li se pierdea în probleme nepătrunse.

BCU Cluj / Central University Library Cluj CONSTANȚA HODOȘ.

RĂSPUNSURI

D-șoarei M. S. Loco. — Treceți pe la redacție pentru a vă lua manuscrisul. Nu-i pentru noi.

D-lui A. R. Iași. — Nu se pot da astfel de sfaturi prin corespondență. Și apoi, nici nu sint greșeli de acelea pe cari să le putem îndrepta c'o vorbă-două. Ar trebui să le vedem, să ne cunoaștem mai-de-aproape pentru ca să putem vorbi pe larg de ce e bun și ce e rău în apucăturile D-voastră literare.

D-șoarei M. F. Brăila. — Incercați înainte și nu vă împacieațați. Vântul stinge flăcările mici, pe cele mari le-ațiță.

D-lui E. R. Loco. — Nu v'am răspuns, pentru că tot am crezut c'o să ne n'ntilnim ș'o să vorbim mai pe larg. Aveam de spus multe lucruri bune despre talentul autorului, ș'aveam și cite-va observații de făcut cu privire la opera lui, la fructul acesta mare, frumos, dar scuturat poate înainte de vreme și, din pricina asta, cam acru. Acum, precum vedeți, lucrurile s'aũ lămurit, și nu mai avem de cit mulțumiri de adus și calde felicitări noului *confrate*.

D-lui R. T. în B. — N'ar merge de cit cea de-a doua, ș'aceea cu îndreptări pe cari nu le putem face noi.

D-lui D. R. Buzău. — Asta-i frumos! Aveți aerul de a crede că noi sintem vinovați că nu v'a dat Dumnezeu talent... «Un sfat»? Să ne lăsați în pace.

RED.